

Székesfehérvári Járásbíróság
13.Sze.5810/2018/4. szám

Magyarország Alkotmánybírósága

Budapest
Donáti u. 35-45.

1015

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: III / 1727 - 0 / 2018	
Érkezett: 2018 NOV 23.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 1 BÍRÓSÁGI AKTA db (52.5810/2018)	du

tárgy:
egyedi normakontroll eljárás

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A Székesfehérvári Járásbíróságon [REDACTED] eljárás alá vont személlyel szemben a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény /a továbbiakban: Szabs.tv./ 178./B.§. /1/ bekezdésébe ütköző életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése szabálysértés miatt indult szabálysértési eljárás. A Székesfehérvári Rendőrkapitányság az eljárás alá vont személyt a Szabs.tv. 124.§. /1/ bekezdése szerint eljárva bíróság elé állította.

Az előkészítő eljárás bíróság rendelkezésére bocsátott irataiból, a nyilvántartási adatokból, illetve a szabálysértési feljelentésből kitűnően a Székesfehérvári Rendőrkapitányság rendőrei a Szabs.tv. 178/B.§. /2/-/3/ bekezdései szerint 2018. október 17., október 18., majd október 20. napján Székesfehérváron, közterületen igazoltatták az eljárás alá vont személyt, és őt mindhárom alkalommal a Szabs.tv. 178/B.§. /2/ bekezdés a./ pontja szerint helyszíni figyelmeztetésben részesítették. Ezt követően került sor arra, hogy a negyedik, 2018. október 24. napján történt igazoltatását követően a Székesfehérvári Rendőrkapitányság [REDACTED] szemben a Szabs.tv. 178/B.§. /4/ bekezdésére tekintettel szabálysértési feljelentést tett a Szabs.tv. 178/B.§. /1/ bekezdésébe ütköző életvitelszerű közterületi tartózkodás szabályainak megsértése miatt.

Az ezt követő eljárás során tehát a bíróságnak a Szabs.tv. 2018. október 15. napja óta hatályos 178/B.§-át kellett volna alkalmaznia. Álláspontja szerint azonban az alább részletezetteknek megfelelően felmerül, hogy e jogszabályi rendelkezés ellentétes Magyarország Alaptörvényének II. cikkével, illetve III. cikkének /1/ bekezdésével, így az alaptörvény-ellenes.

A bíróság ezért a Szabs.tv. 82.§-ának /2/ bekezdése szerint eljárva a 2018. október 26. napján bíróság elé állítást követően megtartott szabálysértési tárgyaláson hozott 2/II. számú végzésével az eljárást hivatalból felfüggesztette, és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi.

.....

A Szabs.tv. 178/B.§. /1/ bekezdése az életvitelszerű közterületen tartózkodást minősíti szabálysértésnek. A 178/B.§. /5/ bekezdése szerint életvitelszerű tartózkodásnak tekinthető minden olyan magatartás, amely alapján megállapítható, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodás a lakó-, és tartózkodási hely, valamint egyéb szállásra való visszatérés szándéka nélkül, a közterületen való huzamos tartózkodás érdekében valósul meg, és a közterületen való tartózkodás körülményeiből vagy a magatartásból arra lehet következtetni, hogy a jellemzően lakóhelyül szolgáló közterületen végzett tevékenységet – így különösen alvás, tisztálkodás, étkezés, öltözködés, állattartás – az elkövető a közterületen rövid időnként visszatérően és rendszeresen végzi.

Magyarország Alaptörvényének II. cikke szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz(...).

Amint azt az Alkotmánybíróság a 8/1990. /IV.23.§./ AB határozatában megfogalmazta, és amint arra az Alaptörvény indokolása is kitér, az emberi méltósághoz való jog minden ember veleszületett joga, az általános személyiségi jog egyik megfogalmazása. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek, értékek között jogilag különbséget tenni. Az emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg és milyen okból. Amikor az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot először 1990-ben értelmezte, megállapította, hogy az nem más, mint az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazása, amelynek különféle aspektusai vannak. Így többek között általános cselekvési szabadságként, az önrendelkezési szabadsághoz való jogként is értelmezhető.

A bíróság utal a 38/2012. /XI.14./ AB határozat 1. pontjára, amellyel az Alkotmánybíróság megállapította a Szabs.tv. - jelenleg hatályos 178/B.§-ához hasonló tényállást tartalmazó - 186.§-ának alkotmányellenességét, ezért azt megsemmisítette. A Szabs.tv. ezen korábbi, 2012. november 14. napjáig hatályos 186.§. /1/ bekezdésének szövege az alábbi volt: „Aki a közterület belterületét rendeltetéstől eltérő módon, életvitelszerű lakhatás céljára használja, illetve életvitelszerű lakhatáshoz használt ingóságokat közterületen tárol, szabálysértést követ el”.

Ezen hivatkozott AB határozat 3.4.-nak harmadik bekezdésében rögzített indokolással a bíróság maradéktalanul egyetért. E szerint a Szabs.tv. korábban egyszer már szabálysértéssé nyilvánította a közterület életvitelszerű lakhatásra való használatát, azaz a jogalkotó ezzel egy élethelyzetet, az utcán való élést, azaz magát a hajléktalanságot minősítette büntetendőnek. Az AB határozat indokolása szerint a hajléktalan személyek számára az, hogy közterületen élnek, egy rendkívül súlyos krízishelyzetet jelent, ami különböző kényszerek hatására jött létre, a legritkább esetben tudatos, átgondolt, szabad választások következménye. A hajléktalanok elvesztették otthonukat és nincs lehetőségük arra, hogy lakhatásukat megoldják, ezért valódi alternatíva hiányában kénytelenek – miután azaz egyetlen nyilvános, mindenki használatára nyitva álló terület – a közterületen élni.

Ezen AB határozat indokolásához a bíróság a maga részéről annyit fűz hozzá, hogy egy szabálysértési eljárás során – különösen egy soron kívül történő elbírálás érdekében alkalmazott bíróság elé állítás alkalmával – nincs lehetőség bizonyítás lefolytatására a tekintetben, miszerint az adott eljárás alá vont személy mikor, milyen körülmények között és neki mennyiben felróható okból került utcára, illetve a részéről mennyiben kényszerűség az életvitelszerű közterületen való tartózkodás. Ugyanakkor ahhoz, hogy e magatartásának társadalomra veszélyessége szempontjából a bíróság állást foglalhasson, vizsgálnia kellene, hogy a közterületen tartózkodásban milyen mértékben játszott szerepet az emberi méltósághoz való jogának részét képező önrendelkezési szabadsága, általános cselekvési szabadsága. A szabálysértési eljárás keretei azonban erre nem biztosítanak lehetőséget.

Az a körülmény, hogy az eljárás alá vont személy az utcán él, szélsőséges esetben valóban lehet akár saját, minden kényszer, ráhatás nélküli döntésének eredménye. Köztudomású ténynek tekinthető ugyanakkor, hogy számos esetben az életvitelszerű közterületen élés előzménye éppen

egy jogi aktus: az eljárás alá vont személy tulajdonában álló ingatlannak - mint az otthonául szolgáló egyetlen lehetséges helynek - a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény rendelkezései alapján, azaz árverés útján történő értékesítése.

A bíróság hangsúlyozza, hogy a jogalkotó a Szabs.tv-ben több olyan magatartást minősít szabálysértésnek, és ily módon büntetendőnek, amelyek a közterület használata során mások jogait sérti, a közrendet veszélyezteti. Ilyen tényállásnak tekinthető a koldulás /Szabs.tv.185.§./, a közerkölcs megsértése /Szabs.tv. 192.§./, a veszélyeztetés kutyával /Szabs.tv. 193.§./, a csendháborítás /Szabs.tv. 195.§./, vagy a köztisztasági szabálysértés /Szabs.tv.196.§./.

A Szabs.tv. 1.§-a értelmében az a tevékenység, vagy mulasztás értékelhető szabálysértésként, amely veszélyes a társadalomra, azaz a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti, vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi, vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

Ezzel kapcsolatban a bíróság hangsúlyozza, hogy amint arra az Alkotmánybíróság a 176/2011. /XII.29./ AB határozatában rámutatott, önmagukban a közrendre és köznyugalomra vonatkozó elvont alkotmányos értékek nem indokolhatják ilyen preventív jellegű szabálysértési tényállás megalkotását. Ellenkező esetben ugyanis a közterületen zajló tevékenységek túlnyomó többsége szankcionálhatóvá válna, hiszen azok sok esetben zavaróan hatnak a városképre, a lakók közérzetére, és többnyire zajjal járnak.

A bíróság álláspontja ehhez hasonlóan az, hogy maga a körülmény, miszerint egy közterületen életvitelszerűen tartózkodó hajléktalan személy külseje, életmódja, vagy pusztán jelenléte a közterületet használó más személyek számára zavaró hatású, önmagában még nem jelenthet egyet a társadalomra veszélyességgel. Annak feltételezése pedig, hogy egy ilyen személy életkörülményeiből, anyagi lehetőségeiből adódóan másoknál előbb, vagy másoknál gyakrabban fog bűncselekményt, illetve szabálysértést elkövetni, ellentétben áll az Alaptörvény már hivatkozott II. cikkével, az emberi méltóság sérthetetlenségével. A társadalmi együttélés szabályai, a közrend megsértésének a lehetősége nem tekinthető a büntetendővé nyilvánítás legitim indokának.

A Szabs.tv. 178/B.§. /2/ bekezdés b./ pontja a szabálysértési eljárás megindítása mellőzésének egyik esetét – azaz büntethetőséget kizáró okot – tartalmaz arra az esetre, ha az életvitelszerűen közterületen élő személy a jelenlévő hatóság, vagy más szerv, vagy szervezet felajánlott segítségét elfogadva, a hajléktalan személyek részére fenntartott ellátások igénybe vétele érdekében együttműködik.

Köztudomásul tény az is, hogy városainkban számos hajléktalan-ellátásra létrejött intézmény áll rendelkezésre. Ezek kihasználtsága különböző okoknál fogva mégsem teljes körű, mint ahogy az életvitelszerű közterületen tartózkodásnak, a hajléktalanszállók igénybevételének, vagy igénybe nem vételének okai is igen különbözőek lehetnek. Jelen esetben az eljárás alá vont személy fertőző betegségben szenved, így az esetleges együttműködése esetén is értelemszerűen csak korlátozottan állnának rendelkezésére a különböző szociális ellátások. Amennyiben a szabálysértési felelősségre vonást elkerülendő az eljárás alá vont személy a Szabs.tv. 178/B.§. /2/ bekezdés b./ pontja alapján, azaz kényszerből, akarata ellenére venne igénybe a hajléktalanok részére biztosított ellátást, szintén sérülne az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltóság sérthetetlenségéhez való jog, az önrendelkezés szabadságához való jog, az általános cselekvési szabadság.

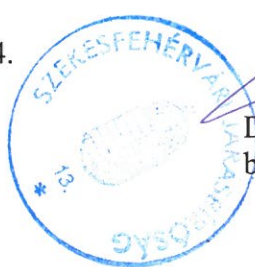
A bíróság álláspontja tehát összességében az, hogy a Szabs.tv. 178/B.§.-ában megfogalmazott tényállás nem csak a Szabs.tv. 1.§. /1/ és /2/ bekezdése által támasztott követelményekkel nem áll összhangban – hiszen az életvitelszerű közterületen tartózkodás a fentiekben részletezettek szerint önmagában nem lehet veszélyes a társadalomra –, de az Alaptörvény II. cikkébe is ütközik.

Ennek alapul vételével pedig megalázó bánásmódnak tekinthető, és így az Alaptörvény III. cikk /1/ bekezdés harmadik fordulatába ütköző az a Szabs.tv. 178/B.§. /7/ bekezdésébe rögzített eljárási szabály, miszerint a bíróság elé állítás érdekében az /1/ bekezdésben meghatározott szabálysértés elkövetőjét a rendőrségre elő kell állítani, meg kell hallgatni és – a Szabs.tv. 10.§-ában rögzített elzárást kizáró okok kivételével – szabálysértési őrizetbe kell venni. A Szabs.tv. /7/ bekezdése tehát mérlegelési jogkört sem biztosít a szabálysértési hatóság részére egy a bíróság álláspontja szerint társadalomra nem veszélyes cselekmény miatt foganatosítandó őrizetbe vétel – vagyis az Alaptörvény IV. cikkének /1/ bekezdésében rögzített szabadsághoz való jog korlátozása – szükségességének szempontjából.

A fentiekre tekintettel a bíróság a Szabs.tv. 82.§. /2/ bekezdése alapján a szabálysértési eljárást felfüggesztette, egyúttal kezdeményezi az Alkotmánybíróság Alaptörvény 24. cikk /2/ bekezdés b./ pontja, illetve az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény /a továbbiakban: Ab.tv./ 25.§. /1/ bekezdése szerinti egyedi normakontroll eljárását.

A bíróság indítványozza, hogy ezen eljárás keretében az Alkotmánybíróság állapítsa meg: a Szabs.tv. 178/B.§-a az Alaptörvény II. cikkébe, illetve a III. cikkének /1/ bekezdésébe ütközik és e jogszabályt az Ab.tv. 41.§. /1/ bekezdése alapján semmisítse meg. A bíróság indítványozza továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az AB.tv. 45.§. /6/ bekezdése alapján rendelje el a Szabs.tv. 178/B.§-a miatt indult, jogerős határozattal már befejezett szabálysértési eljárások felülvizsgálatát.

Székesfehérvár, 2018. november 14.

Dr. Turi Bálint
bíró